

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 260/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Petrom Konvičným, advokátom, Rázusova 1, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 CoE 74/2022-283 z 3. októbra 2022 a postupu, ktorý mu predchádzal, takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 CoE 74/2022-283 z 3. októbra 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 CoE 74/2022-283 z 3. októbra 2022 **zrušuje a vec vracia** Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **3 000 eur**, ktoré **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **663,57 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 18 CoE 74/2022-283 z 3. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) a postupom,

ktorý mu predchádzal. Navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie, priznať finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur a žiada nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je účastníkom konania o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému vedenom pred Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 38 P 60/2017. Ako matka maloletého dieťaťa v priebehu konania podala na okresnom súde viacero návrhov na nariadenie neodkladných opatrení. Naposledy okresný súd rozhodol o neodkladných opatreniach uznesením č. k. 37 P 32/2021-92 z 21. apríla 2021 (ďalej len „uznesenie o neodkladných opatreniach“) tak, že pôvodne nariadené neodkladné opatrenia zrušil a nariadil nové. Výroky V (o oprávnení sťažovateľky stretávať sa s maloletým, pozn.) a VII (o podrobení sa psychologickému poradenstvu, pozn.) označeného uznesenia o neodkladných opatreniach sa stali vykonateľné 26. apríla 2021 a právoplatnosť nadobudli 12. mája 2021. Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 7/2018 uznesením z 2. júna 2021 bez návrhu začal konanie o nariadenie výkonu týchto neodkladných opatrení (nariadených výrokom V a VII uznesenia o neodkladných opatreniach), ktoré vylúčil na samostatné konanie. O nariadení výkonu týchto neodkladných opatrení rozhodol okresný súd uznesením č. k. 39 Em 2/2021-4 z 12. júla 2021 (ďalej len „uznesenie o nariadení výkonu neodkladných opatrení“).

3. Proti uzneseniu o nariadení výkonu neodkladných opatrení podal otec maloletého odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že odvolaním napadnuté uznesenie o nariadení výkonu neodkladných opatrení zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia vyplýva, že hoci po vydaní uznesenia o neodkladných opatreniach rozhodovali okresný súd a krajský súd aj o ďalších neodkladných opatreniach, avšak následné rozhodovanie okresného súdu (ktorým rušil a nahrádzal výroky už nariadených neodkladných opatrení, teda aj tých, ktoré sú predmetom napadnutého vykonávacieho konania, pozn.) bolo v dôsledku uznesenia krajského sp. zn. 11 CoP 233/2022 zo 17. augusta 2022 zvrátené tak, že výroky V a VII uznesenia o neodkladných opatreniach zostali nedotknuté (bod 13 napadnutého uznesenia). Ako nosný dôvod zrušenia uznesenia o nariadení výkonu neodkladných opatrení označil zistenie, že okresný súd v konaní o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému (sp. zn. 38 P 60/2017) vydal meritórne rozhodnutie – rozsudok z 21. apríla 2022 (ďalej len „rozsudok“), v ktorom okrem iného rozhodol aj o úprave styku sťažovateľky s maloletým. Konštatoval, že rozhodnutie vo veci samej, ktorým bol upravený styk sťažovateľky s maloletým, má prednosť pred dočasnou úpravou styku, teda pred rozhodnutím, na základe ktorého bol nariadený výkon rozhodnutia. V nadväznosti na to uviedol, že nemal bez pochybností za preukázané, či účinky na výkon predloženého rozhodnutia (uznesenie o neodkladných opatreniach) naďalej trvajú alebo či v dôsledku rozhodnutia vo veci samej ne/došlo k zániku jeho účinkov (tam uloženej povinnosti) a tieto ďalej trvajú. Preto uznesenie o nariadení výkonu neodkladných opatrení zrušil a uložil okresnému súdu zaoberať sa otázkou, či účinky na výkon predloženého rozhodnutia trvajú a či je dôvodné pokračovať v jeho výkone alebo či v zmysle § 390 Civilného mimosporového poriadku je vzhľadom na následnú zmenu úpravy styku dôvodné ďalej konať v súlade s následným rozhodnutím vo veci samej (bod 14 až 16 napadnutého uznesenia).

4. Sťažovateľka v sťažnosti v podstatnom namieta, že odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu je prejavom arbitrárnosti, je ho potrebné považovať za nesprávne a nezákonné, pričom ním dochádza nielen k priamemu zásahu do práv sťažovateľky na súdnu ochranu, ale v konečnom dôsledku aj k porušeniu zásady zákazu *denegatio iustitiae*. Argumentuje tým, že krajský súd sa vôbec nezaoberal otázkou, či konečné rozhodnutie vo veci samej nadobudlo právoplatnosť, no napriek uvedenému neprávoplatnému rozsudku pripísal účinky právoplatného rozhodnutia, čím *de facto* svojvoľne maril účel a zmysel konania o výkon súdneho rozhodnutia. Keďže dočasná úprava styku sťažovateľky a maloletého nebola nahradená trvalou úpravou obsiahnutou v rozsudku, pretože rozsudok nenadobudol právoplatnosť (obaja rodičia maloletého podali proti nemu odvolanie, pozn.), napadnuté uznesenie nemôže obstať. Zároveň tým došlo k opätovnému predĺženiu stavu, keď otec maloletého neplní neodkladné opatrenia, resp. cielene vylučuje sťažovateľku zo života maloletého, čo spôsobuje nielen ďalšie prietahy v konaní, ale aj zásah do práv sťažovateľky a maloletého na súkromný a rodinný život.

5. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 260/2023-17 z 24. mája 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti namietaného porušenia základných práv rozhodnutiami odvolacieho a dovolacieho súdu.

6. Následne ústavný súd 4. júla 2023 vyzval krajský súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. V rovnaký deň písomne upovedomil zúčastnenú osobu (otca maloletého) o jeho práve vyjadriť sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

II.1. Vyjadrenie krajského súdu:

7. Vyjadrenie krajského súdu sp. zn. 1 SprV 362/2023 zo 17. júla 2023 bolo ústavnému súdu doručené v 21. júla 2023 spolu s dotknutým súdnym spisom. Krajský súd vo svojom vyjadrení v podstatnom odkázal na vyjadrenie sudkyne spravodajkyne, ktorá poprela, že napadnuté rozhodnutie je založené na uprednostnení neprávoplatného rozhodnutia vo veci samej pred právoplatným a vykonateľným exekučným titulom. *„Zrušujúcim uznesením odvolací súd, vzhľadom na následné rozhodnutia vydané vo veci styku matky s maloletým dieťaťom, uložil súdu prvej inštancie doplniť dokazovanie a zistený skutočný stav, za účelom ustálenia otázky možnosti a dôvodnosti vedenia exekúcie na podklade predloženého exekučného titulu, čo je nesporne iný dôvod a okolnosti, než aké predkladá sťažovateľka... V zrušujúcom uznesení práve na zistený stav veci konštatoval, že je nutné bez pochybností zistiť, či vzhľadom na predmetné rozhodnutie vo veci samej, naďalej trvajú účinky predloženého exekučného titulu, nakoľko túto skutočnosť nemal v odvolacom konaní bez pochybností preukázanú. Túto otázku považoval za podstatnú práve pre ustálenie, ktorý z odlišne upravených stykov sťažovateľky s mal. dieťaťom je dôvodným podkladom na výkon rozhodnutia. Dôvody, ktoré ho k tomuto záveru viedli sú zrejmé z obsahu*

*uznesenia a tam uvedených podstatných úvah odvolacieho súdu (ods. 12 – 17).“ Zároveň poukázal na to, že nejde o konečné rozhodnutie, ktoré nie je spôsobilé zasiahnuť do právnej istoty a práv sťažovateľky ňou tvrdeným spôsobom, ani ho nemožno považovať za porušenie zásady *denegatio iustitiae*. Vychádzajúc z uvedeného, krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil s názorom sudkyne spravodajkyne a sťažnosť považoval za nedôvodnú. Zároveň vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.*

II.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. Zúčastnená osoba svoje právo vyjadriť sa k prijatej sťažnosti nevyužila v lehote ani v čase rozhodovania ústavného súdu o tejto sťažnosti.

II.3. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka sa k stanovisku krajského súdu vyjadrila podaním doručeným 11. augusta 2023. V podstatnom uviedla, že sa nestotožňuje s obranou krajského súdu, keďže dôvody uvedené v napadnutom uznesení priamo odporujú tvrdeniam krajského súdu. Krajský súd prezentoval jediný dôvod svojho rozhodnutia uvedený v bodoch 14 až 16 napadnutého uznesenia. V nadväznosti na to dala do pozornosti skutočnosť, že už 5 rokov nie je jej umožnený žiaden kontakt s maloletým, čo predstavuje polovicu života maloletého. V súvislosti s meritom veci dala do pozornosti rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 9 CdoR 7/2023 z 22. júna 2023, ktorý obdobne konštatoval arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu založeného na existencii neprávoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu (v rovnakom zložení, pozn.) v jej veci v inom konaní. Rovnako sa nestotožnila ani s názorom krajského súdu, že kasačným rozhodnutím nie je možné zasiahnuť do jej práv, keďže v dôsledku predĺženia konania o výkon rozhodnutia dochádza k predĺženiu doby, keď nedochádza k realizácii súdneho rozhodnutia.

10. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

12. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

13. Ústavný súd zároveň pripomína, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

14. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľkou napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu.

15. Ústavný súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľky je dôvodná. Vo veci konajúci krajský súd zlyhal pri poskytovaní súdnej ochrany.

16. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že síce ide o kasačné rozhodnutie odvolacieho súdu, ku ktorému vo všeobecnosti pristupuje zdržanlivo, avšak ide o kasačné rozhodnutie v konaní o výkon súdneho rozhodnutia, ktoré vzhľadom na jeho účinky má priamy dopad na realizáciu právoplatného rozhodnutia súdu, a tým aj na práva a právom chránené záujmy oprávnenej strany (sťažovateľky), ktorá disponuje vykonateľným exekučným titulom. V prípade, že ku kasácii dôjde z arbitrárnych dôvodov alebo dôvodov, ktoré nemôžu obstáť, je nepochybné, že dochádza okrem iného aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu, keďže v zmysle stabilnej judikatúry ústavného súdu súdny výkon rozhodnutia je považovaný za integrálnu súčasť súdnej ochrany. Vychádzajúc z uvedeného, konštatuje, že obrana krajského súdu v tomto smere nemôže obstáť.

17. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu sa nemožno stotožniť ani s názorom krajského súdu prezentovaným v jeho vyjadrení, že odôvodnenie napadnutého uznesenia nie je založené na preferovaní neprávoplatného rozhodnutia vo veci samej oproti právoplatnému rozhodnutiu o neodkladnom opatrení, ktorým bol dočasne upravený styk rodiča (sťažovateľky) s maloletým. Krajský súd v bode 13 odôvodnenia poukázal na ďalšie rozhodnutia poručenského súdu o neodkladnom opatrení (č. k. 39 P 238/2021-91 z 3. mája 2022), ktorým malo byť z časti zrušené a z časti zmenené vykonateľné rozhodnutie, ktoré je predmetom výkonu rozhodnutia v napadnutom konaní, avšak odvolací súd uznesením sp. zn. 11 CoP 233/2022 zo 17. augusta 2022 zmenil toto rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom z výrokovej časti

rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že vykonateľný exekučný titul ostal vo výroku V a VII nedotknutý, keďže na základe odvolania došlo k zrušeniu meniacich výrokov súdu prvej inštancie a konanie začaté *ex offio* bolo zastavené.

18. Vychádzajúc z uvedeného, je potrebné konštatovať, že neexistoval iný nosný dôvod uvedený v odôvodnení napadnutého uznesenia ako ten, ktorý je identifikovaný v bodoch 14 a 15 odôvodnenia napadnutého uznesenia, a to skutočnosť, že bol vydaný rozsudok Okresného súdu Bratislava III č. k. 38 P 60/2017-2783 z 11. mája 2022, ktorý bol napadnutý odvolaniami, čiže nenadobudol právoplatnosť.

19. Preto odôvodnenie krajského súdu uvedené v bode 15 napadnutého uznesenia, že „*odvolací súd nemal bez pochybností za preukázané, či účinky na výkon predloženého rozhodnutia naďalej trvajú alebo či v dôsledku rozhodnutia vo veci samej došlo k zániku jeho účinkov*“, nemožno podľa názoru ústavného súdu interpretovať inak než tak, že súd nevedel uviesť rozhodnutie, ktorým došlo k zániku exekučného titulu (bod 13), preto jediným nosným a výslovne uvedeným dôvodom zrušenia rozhodnutia súdu prvej inštancie ostal len ten, že došlo k neprávoplatnému rozhodnutiu vo veci samej, pričom odvolací súd nevedel posúdiť to, či neprávoplatné rozhodnutie vo veci samej spôsobilo zánik účinkov vykonávaného exekučného titulu.

20. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že neprávoplatné rozhodnutie vo veci samej v okolnostiach veci nespôsobilo zánik práva uloženého v exekučnom titule (rozhodnutie o neodkladnom opatrení) a krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia neidentifikoval iný dôvod, ktorým by bola vyvolaná relevantná pochybnosť o tom, či v dôsledku neskôr vydaných neodkladných opatrení došlo k zmene pôvodného vykonávaného exekučného titulu. Inak povedané, neexistoval a nebol identifikovaný relevantný dôvod na zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie. Už len na margo veci dodáva, že k obdobnému záveru dospel aj najvyšší súd v inej veci sťažovateľky (pozri bod 9 odôvodnenia nálezu).

21. O uvedenom svedčí aj obsah vyjadrenia krajského súdu k prijatej sťažnosti, keď krajský súd ani *ex post* nevedel identifikovať rozhodnutie, ktorým bolo alebo mohlo byť zasiahnuté do právoplatnosti a vykonateľnosti výrokov exekučného titulu, ktoré sú predmetom vykonávacieho konania.

22. Ústavný súd preto konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia je možné považovať za prejav arbitrárnosti, ktorým bolo zasiahnuté do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, preto dospel k záveru, že napadnutým uznesením došlo k porušeniu označeného základného práva sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu).

23. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

24. V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

IV.

Primerané finančné zadost'účinenie

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

26. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 10 000 eur, čo odôvodnila pocitom nespravodlivosti, bezmocnosti, pretrvávajúcim stavom odlúčenia od maloletého dieťaťa v dôsledku porušenia jej základného práva na súdnu ochranu, teda spôsobenou citovou a nemajetkovou ujmom.

27. Z citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy tiež vyplýva, že finančné zadost'účinenie sa môže, ale nemusí priznať. Takéto zadost'účinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným, ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02, II. ÚS 152/08, III. ÚS 623/2017).

28. Podľa názoru ústavného súdu ochrana základných práv sťažovateľky v okolnostiach veci nie je postačujúca a účinne poskytnutá len tým, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva, zrušil napadnuté uznesenie krajského súdu a vec vrátil na ďalšie konanie s formulovaním záväzného právneho názoru, pretože reparácia vzhľadom na predmet konania a plynutie času nie je možná. Z uvedeného dôvodu priznal sťažovateľke finančné zadost'účinenie v sume 3 000 eur, ktoré vzhľadom na okolnosti veci považoval za primerané (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

29. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľke náhradu trov konania v sume 663,57 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti, podanie vo veci samej), v hodnote po 208,67 eur vrátane troch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur (bod 4 výroku nálezu).

30. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

31. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu